પ્રવચન–૧૦, ગાથા – ૩૮

('સમયસાર', ૩૮મી ગાથા ચાલે છે). અનંત–અનંત જ્ઞાન આદિ સંપદાથી ભરેલો પદાર્થ છે. આ દેહથી જુદો, દેહનો જાણનાર (પણ) દેહરૂપે નહિ. (જ્યારે) દેહરૂપે (નથી) તો બીજી ચીજરૂપે તો ઇ છે (જ) નહિ. એ તો જ્ઞાનાનંદ સહજાનંદસ્વરૂપ છે. આહા...હા...! એવો જે જ્ઞાનાનંદ સ્વભાવ, એને ભૂલીને અનાદિથી રાગ અને દ્વેષ અને પુણ્ય અને પાપ(ના) એવા ભાવો કરી, ચોરાશીના અવતાર આત્મા કરી રહ્યો છે. એ દુઃખી છે એની એને ખબર નથી, કેમકે આત્મા અતીન્દ્રિય સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ છે. સત્ કાયમ રહેનાર જ્ઞાન અને આનંદ, એનો એ ત્રિકાળી સ્વભાવ છે. એની એને ખબર નથી. બહારની ખબરમાં – ડહાપણ(ના) દરિયામાં ડૂબી ગયો છે. બહારમાં પુણ્ય અને પાપ અને એના ફળ તરીકે (મળેલી) આ ધૂળ–૫-૨૫ કરોડ, અબજ કે બે અબજ (રૂપિયા) મળે, એ ધૂળમાં અને બાયડી–છોકરામાં રોકાઈ ગયો, પણ હું કોણ છું ? મારી ચીજમાં શું છે ? હું કેટલી સંપદાવાળો છું ? મારામાં કેટલી ઋદ્ધિ અને સમૃદ્ધિ છે ? એનો તેણે એક સમય પણ કોઈ દી' વિચાર કર્યો નથી. આ...હા...હા...! અનાદિથી એણે આ જ વિચાર કર્યો નથી. બાકી બધું બહારનું (કર્યું છે). હું કરું... હું કરું... એવું અજ્ઞાન માન્યું છે. ઝીણી વાત છે, પ્રભુ !

પણ દેહમાં આત્મા સર્વજ્ઞ વીતરાગ જિનેશ્વરદેવ, જેને ત્રણકાળનું જ્ઞાન છે (એ) વર્તમાન બિરાજે છે. મહાવિદેહમાં 'સીમંધર' પ્રભુ બિરાજે છે. ત્રણકાળ ત્રણલોકનું જ્ઞાન છે. (એવા) વીસ તીર્થંકર બિરાજે છે. એમના શ્રીમુખે જે દિવ્યધ્વનિ આવી, દિવ્ય નામ પ્રધાન વાણી, એની રચના આમાં થઈ છે. કેમકે 'કુંદકુંદઆચાર્ય' જે મુનિ હતા, એ સંવત '૪૯માં ત્યાં ગયા હતા. કેમ વાત મનાય ?! ત્યાં આઠ દિવસ રહ્યા હતા. ત્યાંથી આવીને આ બધી રચના કરી છે. એમાં આ વાત ૩૮ ગાથા(માં) જીવની પૂર્ણતા કેમ થાય ? અને અપૂર્ણતામાં એ કેમ માની રહ્યો છે ? એ વાત ભગવાનના શ્રીમુખે નીકળેલી છે, એ વાત અહીંયાં કહેવામાં આવે છે. આપણે એક વાત (થઈ) ગઈ. (હવે) એક બીજી વાત છે. અહીંથી લેવાનું છે.

'**...નર, નારક આદિ જીવના વિશેષો...**' છે અંદર ? આહા...! આ મનુષ્યપણું, નારકીપણું નીચે છે, દેવ અને તિર્યંચ – આ તિરછા (પ્રાણીઓ) આ મનુષ્ય આમ ઊંચા છે અને તિર્યંચ (આમ આડા છે). કષાયની આડોડાઈ બહુ કરેલી – ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ એમાં એ રહેલો (તેથી) એ મરીને તિર્યંચ થાય છે. તિર્યંચ એટલે તિરછા, જેના આડા શરીર (છે). સિંહ, વાઘ, ખિસકોલી, ગાય, ઘોડા (એના) આમ આડા શરીર હોય, મનુષ્ય આમ સીધા છે. એવા ભવ પણ અનંતવાર કર્યા અને તિર્યંચના પણ અનંતા અવતાર કર્યા. અરે....! સ્વર્ગના પણ અનંતા અવતાર કર્યા, પ્રભુ ! પણ આ દેહમાં ભગવાન સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ શુદ્ધ

કોણ છે ? તેની તેણે નજરું કોઈ દી' કરી નથી !! એની સંભાળ કોઈ દી' કરી નથી. એ અહીં કહ્યું છે.

'**...નર...**' 'નર' એટલે મનુષ્યદેહ '**નારકી...**' નીચે નરક છે. એક મનુષ્યને મારે તો રાજમાં એની વ્યવસ્થા એકવાર ફાંસી દેવાની હોય, પણ ૨૫ જણાના ખૂન કર્યાં હોય, તો અત્યારે તેને ૨૫ (ખૂનનું) ફળ દેવાની વર્તમાન રાજમાં શું વ્યવસ્થા છે ? એ કુદરતમાં એની વ્યવસ્થા છે. એ નરક એક (ક્ષેત્ર) છે, નરક ! નારકી ! તેમાં જેટલાં એણે પાપ કર્યાં, એટલા જ પ્રમાણના દુઃખ (ભોગવવાનું) જે સ્થાન છે તે સ્થાનને નરક–સ્થાન કહે છે. નીચે નરક–સ્થાન છે. ત્યાં પણ જીવ અનંતવાર ગયો છે. એ નર, નારકી, મનુષ્યનો ભવ અનંતવાર થયો છે. અબજોપતિ અનંતવાર થયો.

અત્યારે વાત કરી હતી નહિ એક ફેરી. ગોવામાં એક 'શાંતિલાલ ખુશાલ' હતા. આવતા અમારી પાસે, એને ૨ અબજ ૪૦ (કરોડ), અઢી અબજ રૂપિયા હતાં. અઢી અબજ રૂપિયા, શું કરે ? ૬૦ લાખના મકાન હતા. બંગલા, ૪૦ લાખનો એક, ૧૦-૧૦ લાખના બે. બૈરાને અહીં કાંઈક, શું કહેવાય ? (મુમુક્ષુ :– હેમરેજ). હેમરેજ, હેમરેજ થયેલું અને મુંબઈ આવેલા. એમાં મુંબઈ જ્યાં ૩-૪ દિ' રહ્યાં અને હજી બાઈને તો હેમરેજ અસાધ્ય હતી. એમાં એને એકદમ અંદર થયું. આવ્યું.... ૬૧ વર્ષની ઉંમર હતી. અઢી અબજ રૂપિયા હતા. ૬૦ લાખના તો ત્રણ મકાન હતા – ધૂળમાં. એ મને દુઃખે છે. કહે 'ડૉક્ટરને બોલાવો.' જ્યાં ડૉક્ટર આવે છે ત્યાં ભાઈસાબ દેહ છોડીને અવસ્થા પૂરી થઈ ગઈ, પ્રભુ ! એ બધું પડ્યું રહ્યું, અને જે પરિણામ મમતાના કર્યા હતા, એ મમતાના પરિણામ તરીકે, ચારગતિમાં રખડવા હવે ચાલ્યો ગયો ! આહા..હા...! આવો મનુષ્યનો ભવ મળ્યો, એમાં જો આત્માનું કાંઈ ન કર્યું તો એના અવતારના આરા કોઈ દી' આવે એવા નથી. એ અહીં કહે છે. (એવા) મનુષ્યના ભવ અનંતા કર્યા, નારકીના કર્યા, દેવ(ના કર્યા), તિર્યંચના કર્યાં. એ '**...નર, નારક આદિ...**' છે ને ? '**...જીવના વિશેષો...**' (એટલે) જીવની વિશેષ અવસ્થાઓ, સામાન્ય જે ત્રિકાળ (સ્વરૂપ) છે એની ખબર વિના (અનેક ભવો કર્યો). જરી ઝીણી વાત છે, પ્રભુ ! જીવની વિશેષ દશાઓ (એટલે) મનુષ્યપણું, તિર્યંચપણું, નારકીપણું, દેવપણું, એવા વિશેષો જીવને અનંતવાર થઈ ગયા. પણ એણે આત્મા અંદર વિશેષ રહિત (સામાન્ય સ્વરૂપ) જુદો છે (તેનું જ્ઞાન ન કર્યું). જેની સત્તામાં – જેના હોવાપણામાં આ જણાય છે. એ જાણનારો જણાય છે (તે) તેનાથી જુદો છે. જાણનારો – જેની સત્તામાં, જેની હયાતીમાં આ બધું જે જણાય છે, તેનાથી તે જાણનારો (જુદો છે). જણાય છે તે ચીજથી જુદો છે. એવું એને વિશેષ(રૂપ) મનુષ્યપણું આદિ અનંતવાર મળ્યું એ કહે છે.

'**...નર, નરક આદિ જીવના વિશેષો...**' એ અનંતવાર મળ્યાં. '**...અજીવ...**' (એટલે) આ જડ શરીર, આ વાણી, આ માટી–ધૂળ છે. ખીલો ક્યાંક વાગે (તો) ક્યાંક. શું ખીલો,

કાટ, લોકો કહે, બોલે, 'મારી માટી પાકણી છે, પાણી અડવા દેશો નહિ.' ત્યારે એમ બોલે કે, 'મારી માટી પાકણી છે !' એમ આ માટી છે, આ તો માટી છે. ભગવાન તો અંદર માટીનો જાણનાર ચૈતન્ય ભિન્ન છે. આહા...હા...! એવું એણે જાણવાનું કદી કર્યું નથી. આહા...હા...! બાકી તો અબજોના અબજો (મળે) એવો પૈસાવાળો અનંતવાર થયો, સો વાર માગે અને એક વાર કોળિયો મળે એવો ભિખારી અનંતવાર થયો, ઇ બધી વિશેષ દશાઓ છે. એ વિશેષમાં આખું ત્રિકાળી તત્ત્વ આવતું નથી, એમ કહે છે. આ..હા..હા...! એ વિશેષોથી અંદર આત્મા જુદો છે. કેમ બેસે...? કોઈ દી' વિચારે કર્યો ન હોય ! આહા...હા...! શરીર, પૈસો, લક્ષ્મી, આબરૂ, કીર્તિ, મકાન, ધૂળ એ બધા અજીવ છે. એ અજીવ 'આત્મા' નથી. અજીવમાં આત્મા નથી, અજીવ જીવમાં નથી, જીવ અજીવરૂપે થયો નથી. અજીવ જીવરૂપે થયો નથી. અજીવ અજીવરૂપે રહ્યા છે. એ અજીવ વિશેષ છે.

'પુણ્ય,...' દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ આદિના પુણ્ય અનંતવાર કર્યાં છે. આહા..હા...! ઝીણી વાત છે, પ્રભુ ! એણે શુભભાવ વિશેષપણે અનંતવાર મનુષ્યપણામાં, સ્વર્ગમાં, તિર્યંચમાં પણ અનંતવાર પુણ્ય કર્યાં છે, પણ એ પુણ્ય કાંઈ આત્મા નથી. પુણ્ય તો એક શુભભાવ છે, એ તો વિકાર છે. વિકારથી પ્રભુ અંદર ભિન્ન ચીજ છે. આહા...હા...! એ પુણ્ય (થયું). **'...પાપ...'** હિંસા, જૂઠું, ચોરી, વિષય, પરિગ્રહ, આહા...હા...! એવું જે પાપ, એ પણ અનંતવાર કર્યું છે. આ વસ્તુ પૈસા આદિ જે કંઈ મળે એ પૂર્વના પુણ્યને લઈને (મળે) છે પણ મળેલી ચીજ છે એ પાપ છે. ખરેખરમાં ભગવાન જિનેશ્વરદેવ ત્રિલોકનાથે સિદ્ધાંતમાં તેને – (પરિગ્રહને) પાપ કહ્યું છે. મળે છે પુણ્યથી, પણ એ ચીજ પાપ છે, એ પાપથી પણ આત્મા ભિન્ન છે. આ..હા..હા...! એ પાપ એક વિશેષ દશા છે. ભગવાન ધ્રુવ ચિદાનંદ પ્રભુ ! જેની આદિ નહિ, અંત નહિ, એવી નિત્ય ચીજ, એ બધા વિશેષ ભાવો છે, એનાથી જુદો છે. આહા...હા...! પુણ્ય-પાપથી જુદો છે. કેમ બેસે ?

છે ? **'...આસ્રવ...'** એ શુભ અને અશુભ ભાવ બન્ને આસ્રવ છે. આસ્રવ એટલે વહાણમાં જેમ છિદ્ર હોય અને વહાણમાં પાણી આવે એમ ભગવાનમાં પુણ્ય અને પાપના ભાવ છે તે આસ્રવ છે. એનાથી નવા આવરણ આવે (તેથી તે) ધર્મ નથી, લાભ નથી. નવા આવરણ આવે એને આસ્રવ કહે છે, એ પણ અનંતવાર સેવ્યાં છે. આહા...હા...! **'...સંવર...'** થોડી ઝીણી વાત છે, પ્રભુ ! સંવર અનંતવાર કર્યું નથી પણ સંવર ભાવ આવે છે, એ પર્યાય છે. સંવર એટલે પુણ્ય–પાપરહિત ભાવ, તે અનંતવાર કર્યો નથી પણ તે આવે છે એ વિશેષ દશા છે. આત્મા એ વિશેષથી ભિન્ન અંદર જુદો છે. આહા...હા...! આ કેમ બેસે ? કોઈ દી' સાંભળ્યું ન મળે કે કર્યું ન મળે ! આહા...હા...!

અહીં તો ૭૨ વર્ષથી આ વાત ચાલે છે ! આ શરીરને ૯૧ થયાં, શરીરને ૯૧ વર્ષ થયાં. દુકાનમાં પણ હું તો આ વાંચતો 'પાલેજ'માં મોટી દુકાન છે, 'ભરૂચ' અને 'વડોદરા'

વચ્ચે 'પાલેજ' છે, ત્યાં દુકાન છે. પૈસા છે, ૪૦ લાખ રૂપિયા છે. ૪ લાખની પેદાશ છે. ૬૭ વર્ષ પહેલાં હું ત્યાં દુકાન ચલાવતો. પણ પછી **'પૂર્વના સંસ્કાર હતા (તેથી) કાંઈ રુચ્યું નહિ, ક્યાંય ગોઠ્યું નહિ.'** અને આત્મા જુદો કોણ છે ? એને માટે મારે હવે તો દીક્ષા લેવાની છે. પિતાજી સ્થાનકવાસીમાં હતાને ! પિતાજી સ્થાનકવાસી હતા. એમાં જન્મ હતો. એમાં દીક્ષા લીધી પણ એમાં પણ તત્ત્વની મૂળ વાત સાંભળવા મળી નહોતી. આહા...હા...!

સંવર ! (એટલે) પુણ્ય અને પાપના ભાવરહિતની દશા, એ પણ વિશેષ અવસ્થા (છે). એનાથી પ્રભુ અંદર જુદો છે, સામાન્ય ધ્રુવ છે. આ..હા..હા...! કેમ બેસે ? ક્યાં દરકાર (છે) ? સંવરથી જુદો આત્મા (કહ્યો) ! 'પંડિતજી'! પુણ્ય અને પાપના ભાવ ન કરતાં, ધર્મદશા કરી, સંવરદશા કરી, છતાં તે દશા છે, એ અવસ્થા છે, એ ત્રિકાળી ચીજ નથી. આહા...હા...! (એ) સંવર કીધું.

'**...નિર્જરા...**' એ કર્મની નિર્જરા. આત્મામાં શુદ્ધ (સ્વરૂપ)નું ભાન થતાં (દ્રવ્યકર્મનું ખરી જવું તેને નિર્જરા કહે છે). સચ્ચિદાનંદ (પ્રભુ) એની અનંત સંપદા અંદર છે. (પરંતુ) નજર કર્યા વિના નિધાન નજરે આવ્યા નહિ. એની અંતર નજર કર્યા વિના નિધાન નજરે આવ્યા નહિ. નિર્જરા થઈ, એક સમયની નિર્જરા થઈ પણ તેની તે નિર્જરામાં આખો આત્મા નથી આવતો. આહા...હા...! આ તો ઝીણી વાતુ બહુ, બાપા ! એ (નિર્જરા) હોય ધર્મીને, પણ ધર્મીની દશા (દૃષ્ટિ) એ સંવર અને નિર્જરા ઉપર ન હોય. શું કહ્યું એ ? અંદર સંવર અને નિર્જરા ધર્મ થયો, પુણ્ય અને પાપ ભાવથી ભિન્ન પડી નિર્મળ અતીન્દ્રિય આનંદનો સ્વાદ આવ્યો (તે નિર્જરા થઈ). પ્રભુ અતીન્દ્રિય આનંદમય છે. અંદર અતીન્દ્રિય આનંદનો કંદ છે. આ..હા..હા...! જેમ શકરકંદ છે એ મીઠાશનો પિંડ છે એમ આત્મા અતીન્દ્રિય આનંદનો કંદ છે. એમાં સંવર અને નિર્જરા તો વિશેષ છે. ધર્મીની સંવર–નિર્જરાની (વિશેષ પર્યાય) ઉપર પણ દૃષ્ટિ નથી. આહા...હા...! ગજબ વાત છે ! કેમકે એ વિશેષ દશા છે.

સામાન્ય ત્રિકાળી ધ્રુવ ! જેમ સોનું એકરૂપ ત્રિકાળ છે એના કુંડળ, કડાં (આદિ) વિશેષ અવસ્થાઓ છે. એ અવસ્થા પૂરતું સોનું નથી. એમ આ સંવર, નિર્જરા (વિશેષ દશા છે) અને આસ્રવ – પાપ અને પુણ્ય તો વિકાર છે. સંવર અને નિર્જરા એ નિર્વિકારી દશા છે. છતાં એ દશા પૂરતો આત્મા નથી. આહા...! એ તો એક સમયની અવસ્થા છે. આવું ઝીણું છે, પ્રભુ ! આહા...હા...! અંદર દેહદેવળમાં ચૈતન્ય અનંત સંપદાથી ભરેલો ભંડાર ભગવાન છે.

કહે છે કે એ સંવર–નિર્જરા જે ધર્મ થયો, એ ધર્મની દશાથી પણ (આત્મા જુદો છે). એ પર્યાય છે, અવસ્થા છે. વસ્તુ – દ્રવ્ય તે એનાથી જુદી ચીજ છે. આ..હા...હા...! હજી તો શરીરથી જુદો માનવો ત્યાં પરસેવા ઊતરે ! આહા...હા...! શરીરથી જુદો ! અહીં તો કહે છે કે સંવર–નિર્જરાની પર્યાયથી (જુદો છે). (કેમકે) એ વિશેષ છે. વિશેષ એટલે ?

એક સમયની અવસ્થા છે અને વસ્તુ ત્રિકાળ ધ્રુવ છે. એ સમ્યગ્દષ્ટિની દૃષ્ટિ સંવર–નિર્જરા થવા છતાં તેના ઉપર નજર નથી. આ..હા..હા...! આ શું કહે છે આ ?!

ભગવંત ! સંવર, નિર્જરા એ ધર્મ દશા છે. (તેમાં તો) અતીન્દ્રિય આનંદનો સ્વાદ આવે, આ જે રાગનો સ્વાદ છે ઇ દુઃખનો સ્વાદ છે. રાજા, મહારાજા, દેવો, કરોડાધિપતિ કે અબજોપતિ બધા દુઃખી પ્રાણી છે. એ બધા રાગમાં રંગાઈ ગયેલા છે. રાગમાં રંગાયેલા એ દુઃખમાં રંગાઈ ગયેલા છે. એને સુખનો અંશ–ગંધે નથી. એ દુઃખની પાર (રહેલા) આત્માનું જ્ઞાન જેને થયું, તે જ્ઞાનમાં જે આનંદ આવ્યો, એ આનંદની અવસ્થા ઉપર પણ ધર્મીની દૃષ્ટિ નથી. ધર્મીની દૃષ્ટિ ત્રિકાળ જ્ઞાયક ઉપર છે. કેમકે પર્યાય છે ઇ તો પલટતી... પલટતી... બદલતી અવસ્થા છે. નહિ બદલનારો (તો) ધ્રુવ ભગવાન અંદર ચિદાનંદ પ્રભુ (છે). આહા...હા..! આકરું લાગે છે (પણ) વસ્તુ આ છે.

છે ? સંવર અને નિર્જરા ! નિર્જરા એટલે ? 'નિ' વિશેષે ઝરવું. અશુદ્ધતાનું ટળવું, કર્મનું ગળવું અને શુદ્ધતા, પવિત્રતાનું પ્રગટ થવું એને નિર્જરા કહે છે, પણ એ નિર્જરા વિશેષ દશા છે. ત્રિકાળ દ્રવ્ય નહિ. આહા..હા...! તે... તે... તે... તે... આ... આ.. આ.. .આ... આ... એમ ધ્રુવ આત્મા જે અનાદિ અનંત (છે) તે આ સંવર, નિર્જરામાં આવે નહિ. આહા...! અને સંવર–નિર્જરાની પર્યાય જેને પ્રગટ થઈ, એની પણ દૃષ્ટિ ધ્રુવ દ્રવ્ય ઉપર હોય છે, આ...હા...હા...! આવી વાતું છે, પ્રભુ ! હજી તો સંવર–નિર્જરાના ઠેકાણા ન હોય, આસ્રવ અને બંધમાં પડ્યો હોય, છતાં અહીં કહે છે ધર્મ જેને પ્રગટ્યો, સંવર–નિર્જરા પ્રગટી, પણ એ દશા વિશેષ છે. એ સામાન્ય ત્રિકાળ ચીજ નથી. ધ્રુવ સ્વરૂપ જે છે ચિદાનંદ પ્રભુ ! કાયમ રહેનારો (એટલે) આ... આ... આ.. આ... છે... છે... છે... છે... છે... અનાદિ અનંત છે...છે...છે... એવું જે સામાન્ય તત્ત્વ તેની દૃષ્ટિ કરતાં (સંવર–નિર્જરા થાય છે). (તે) સંવર અને નિર્જરાની દૃષ્ટિ–પર્યાયદૃષ્ટિ પણ છૂટી જાય છે. અરર...ર...! કહો ! 'નિહાલભાઈ'! આમાં ધૂળમાં કે દી' સાંભળ્યું છે ત્યાં ? એક કલાક, એવો ફોટો (મૂક્યો) હોય (તેની) પૂજા કરી, કંઈક સાધારણ જેવો શુભભાવ કરી અને પછી કરે ૨૩ કલાક પાપ ! ...અહીં તો આત્મા કોઈનો બનેવી નથી ને કોઈનો સાળોય નથી.

આત્મા નિર્જરા અને સંવરરૂપ પણ નથી ને, પ્રભુ ! એક વાર સાંભળને નાથ ! પ્રભુ ! તને 'પ્રભુ' તરીકે તો મુનિવરો બોલાવે છે. આ...હા...હા..હા...! સંતો એમ કહે છે, પ્રભુ ! ભગવાન ! એક વાર તારી વાત સાંભળ પ્રભુ ! આ..હા..હા...! તેં તારા ઘરની વાતું સાંભળી નથી, નાથ ! બહારની વાતુમાં મૂંઝાઈને ભ્રમણામાં બહિરાત્મામાં રખડી પડ્યો છો ! આહા...હા...!

અંતરમાં પ્રભુ – પુણ્ય અને પાપ, આસ્રવ અને બંધ, એ રાગ–દ્વેષ બંધ (છે) એનાથી તો જુદો છે. પણ સંવર અને નિર્જરા – ધર્મ દશા જેને અનંતકાળમાં થઈ નથી. એવી અંતર

દશા થઈ, પણ એ દશા છે – અવસ્થા છે, એ ત્રિકાળી ચીજ નહિ. એટલે ધર્મી જીવની સંવર–નિર્જરા(ની) પર્યાય ઉપર દૃષ્ટિ નથી. એની દૃષ્ટિ દ્રવ્ય ઉપર – વસ્તુ ઉપર હોય છે. અનંત ગુણનો નિધાન સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ ! ચૈતન્યના પ્રકાશના નૂરના પૂરથી ભરેલો... અરે...રે....! ક્યાં છે એ....? એના ઉપર (જેની દૃષ્ટિ છે) એને ધર્મી કહેવાય, (તેને) સમકિતી અને ધર્મની પહેલી શરૂઆત (કહેવાય છે). ધર્મની પહેલી શરૂઆત ! ત્રિકાળ દ્રવ્ય ઉપર દૃષ્ટિ પડે તે ધર્મની શરૂઆત છે. આહા..હા..!

પ્રભુ ! માર્ગ આકરો છે, બાપુ ! દુનિયા(માં) બધાને જાણીએ છીએ ! સમજાણું કાંઈ ? આખી દુનિયા જોઈ છે. કલકત્તા, દિલ્હી ચારેબાજુ બધે ફર્યા છીએ. દુકાનનો માલ લેવા જતાં પણ બધે ફર્યા છીએ નાની ઉંમરમાં – ૧૮ વર્ષની ઉંમરથી, હોં ! અત્યારે તો ૯૦ થયાં ! આહા...હા...!

પ્રભુ ! અહીંયાં કહે છે કે, પુણ્ય અને પાપના (ભાવ) – દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિના ભાવ અને હિંસા, જૂઠું, ચોરી, વિષય, ભોગ, પરિગ્રહના ભાવ, એ તો પાપ અને પુણ્ય બન્ને વિકાર છે. આહા...હા...! એ આત્મા નહિ. પણ સંવર અને નિર્જરા (તે પણ ત્રિકાળ આત્મા નહિ). ભગવાન ! એક વાર સાંભળ તો ખરો પ્રભુ ! રુચે–ન રુચે એ જુદી વાત છે, પણ એક વાર સાંભળ, પ્રભુ ! તારી પ્રભુતા અંદર અનંતગુણી ભરી છે એ પ્રભુતાની દૃષ્ટિમાં – વસ્તુ ઉપર દૃષ્ટિ આપતાં અંદર ધર્મની દૃષ્ટિ પ્રગટી, આત્માની શાંતિ પ્રગટી. વસ્તુ એને કહીએ જેમાં અનંતગુણ વસેલા છે. વસ્તુ (એટલે) વસેલા છે – વસ્તુમાં અનંત ગુણ વસેલા છે. વાસ્તુ હોય ઇ મકાનમાં લેવાય વાસ્તુ કોઈ લીમડે કે પીપળે ન લેવાય. એમ આ વસ્તુ ભગવાન (સ્વરૂપ છે) એમાં અનંત ગુણ વસેલા છે, એમાં વાસ્તુ લેવું છે ! આહા...હા...! એણે કોઈ દી' એક સમયમાત્ર વાસ્તુ લીધું નથી. બાકી બહારના ૨-૫ કરોડના મકાનો કરીને, ૨૫--૫૦ લાખ ખર્ચી નાખીને મોટા વાસ્તુ લીધા અને મોટા–મોટા કાર્યકર્તાઓને બોલાવીને એ... જાણે ખુશી–ખુશી થઈ ગયા, ઓ..હો...હો...હો...! શું કર્યું જાણે... પ્રભુ ! અમારી પાસે તો આ છે, બાપા !

અહીં તો ૯૦ વર્ષ થયાં, જિંદગી આખી આમાં ગઈ છે. પાંચ વર્ષ વેપાર કર્યો હતો. મોટી દુકાન ચાલે છે, 'પાલેજ'માં ! 'ભરૂચ' અને 'વડોદરા' વચ્ચે 'પાલેજ' છે. પૈસા ૪૦ લાખ છે. ૪ લાખની પેદાશ છે. અત્યારે એ દુકાન અમારી જ છે. ૪ લાખની પેદાશ છે. ૪૦ લાખ રૂપિયા છે. ધૂળમાં ધૂળ છે. આહા...! ૬૭ વર્ષ છોડ્યાં થયાં, ધૂળને છોડી ! પ્રભુ અંદર જુદો છે આહા...હા...!

અહીં તો ત્રણલોકના નાથ જિનેશ્વરદેવ એમ ફરમાવે છે કે, જેને એ દ્રવ્ય–વસ્તુ છે એનું જ્ઞાન થઈને ધર્મ થયો છે. જે અનંતકાળ(માં) થયો નથી, એવી ધર્મની (દશા)માં અતીન્દ્રિય આનંદનો સ્વાદ (આવ્યો છે). આ રાગનો સ્વાદ એ સંસાર(નો) રખડવાનો સ્વાદ છે. અતીન્દ્રિય

(આનંદનો) સ્વાદ આવ્યો એને અહીંયાં સંવર અને નિર્જરા કહે છે. છતાં, ધર્મીની દૃષ્ટિ સંવર અને નિર્જરા પર્યાય છે, (તેની) ઉપર નથી. એની નજરું અંદર દ્રવ્ય ઉપર છે. આ..હા...હા...!

ઝીણી વાત છે, ભગવાન ! આ કઈ જાતનો ઉપદેશ ! (જેમ) છે એમ છે, બાપા ! બધાને જાણીએ છીએ. ઘણાં–ઘણાં... લાખોનો પરિચય થયો છે. 'કાઠિયાવાડ'માં આખું જોયું છે. વળી આ નવું આફ્રિકામાં આવવાનું મન થયું. આ 'લક્ષ્મીચંદભાઈ'ને એ બધા આવ્યા ને. અંજળ છે (તે) આવ્યા ! આહા...! ભગવાન અંદર બિરાજે છે. જિનેશ્વરદેવ ત્રિલોકનાથ પરમાત્મા મહાવિદેહમાં વર્તમાન બિરાજે છે. તેના મુખથી નીકળેલી આ વાણી છે. એની રચના 'કુંદકુંદઆચાર્યે' સાંભળીને – આઠ દી' સાંભળીને કરી છે. આઠ દી' ત્યાં ગયા હતા.

આહા...! અહીં એમ કહે છે ધર્મ દશા જેને પ્રગટે છે, એ દશા ઉપર પણ એની દૃષ્ટિ નથી. આ..હા...હા...! ભગવાન ! વાત બહુ ઝીણી ! હજી તો બહારથી છૂટવું કઠણ ! 'નિહાલભાઈ'! (કોઈને) છોકરાં નથી, કાંઈ નથી તોપણ ઉપાધિનો પાર ન મળે ! ઓલો આવવાનો હતો ને ભાઈ 'પૂનમચંદ'. આવ્યો નહિ ? કહેતો હતો કે હું આવું છું. એની પાસે પાંચ-છ કરોડ રૂપિયા છે. આની પાસે ચાર-પાંચ કરોડ છે. ...ધૂળ–ધૂળ ! એમાં ગૂંચાઈ ગયા, ગૂંચાઈ ગયા ! આ તત્ત્વ શું છે ? (તેની કાંઈ ખબર ન મળે) આહા...હા...! પ્રભુ ! તું દુઃખી છો, ભાઈ ! તને ખબર નથી, દુઃખની દશા કોને કહેવી ? એની તને ખબર નથી ! આહા...હા...! એ પુણ્ય અને પાપના ભાવ એને પણ પરમાત્મા દુઃખ અને આકુળતા કહે છે, પ્રભુ ! એનાથી અંદર અનાકુળ અને આનંદસ્વરૂપ પ્રભુ ભિન્ન છે. એને કોઈ દી' જોવા, જાણવા નજરું કરી નથી, નાથ ! આહા...હા...!

અહીં તો અંદર બધા ભગવાન દેખાય છે ! એ દેહદેવળ જુદું છે, ઓલો રાગ જુદો છે, અંદર ભગવાન (જુદો) છે. મુનિરાજ તો 'ભગવાન' તરીકે બોલાવે છે ! આ..હા..હા...હા...! ભગવાનઆત્મા ! ૭૨ ગાથામાં આવે છે. આના પછી એ ૭૨ (ગાથા) વાંચવામાં આવશે. આ તો ૩૮મી વંચાય છે, પછી ૭૨મી (ગાથા) લખી છે. આ લોકોએ, 'ઝવેરચંદભાઈ' અને 'લક્ષ્મીચંદભાઈ' બધાએ ભેગા થઈને (લખી છે) કે, આ વાંચવી ! એમાં તો એમ લખ્યું છે કે, ભગવાનઆત્મા ! એ શુભ અને અશુભભાવ (થી જુદો છે). એ દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિનો ભાવ પુણ્યનો (ભાવ છે) અને કામ–ક્રોધ, આ રળવાનો, કમાવાનો પૈસા ખર્ચવાનો પૈસા સાચવવાનોને, અને વ્યાજ ઉપજાવવાનો (ભાવ) એ પાપ ભાવ (છે). આહા...હા...! ભગવાન ! તું (એ) પાપ અને પુણ્યથી જુદો છો, પ્રભુ ! એમ મુનિરાજ કહે છે. આહા...હા...! મુનિવરો ૭૨ ગાથામાં (એમ કહે છે) હે નાથ ! પ્રભુ ! પુણ્ય અને પાપના ભાવ એ અશુચિ છે. એમાં છે, ૭૨ ગાથામાં હશે. ૭૨ ગાથામાં હશે, જુઓ, એમાં ! ૭૨ (ગાથા) છે. આ ૩૮ પછી તરત ૭૨ ગાથા છે. એમાં ૭૨ ગાથામાં છે.

પુણ્ય અને પાપના ભાવ બન્ને અશુચિ છે, મલિન છે. ભગવાનઆત્મા ! એમાં ભગવાનઆત્મા લખ્યું છે. છે 'નિહાલભાઈ' ? મુનિવરો 'ભગવાન' તરીકે બોલાવે છે ! આ..હા..હા...! ભગવાનઆત્મા ! એ પુણ્ય અને પાપની અશુચિ – મેલથી અંદર નિર્મળાનંદ જુદો છે. પ્રભુ ! તેં કોઈ દી' નજર કરી નથી ! પ્રભુ ! તેં કોઈ દી' સાંભળીને પ્રેમ કર્યો નથી. જગતના પ્રેમની પ્રીતિમાં રોકાતાં આ બાજુનો દ્વેષ થઈ ગયો છે. 'આનંદઘનજી' કહે છે, શ્વેતાંબરમાં 'આનંદઘનજી' થયાં એ કહે છે કે, 'દ્વેષ–અરોચક ભાવ.' જેને રાગનો પ્રેમ છે તેને આત્મા પ્રત્યે દ્વેષ છે. કેમકે એ રુચતું નથી માટે તે દ્વેષ છે. આ...હા...હા..હા..! કઈ જાતનો ઉપદેશ આવો !

અમારે તો ત્યાં ૪૫ વર્ષથી આ ચાલે છે. ૪૫ વર્ષે ગયા છીએ અને (પછી) ૪૫ (થયાં) એટલે ૯૦ થયાં. (ત્યાં) તો મોટા–મોટા વકીલો પણ આવે છે, મોટા ડૉક્ટરો આવે છે. જ્યાં જઈએ ત્યાં રાજા–મહારાજા પણ વ્યાખ્યાનમાં આવે છે ! ભાવનગર દરબાર ! (એને) કરોડની ઊપજ (છે). કરોડની ઊપજ ! એ આવ્યા હતા. એને કહ્યું હતું. 'દરબાર ! મોટા માગણ છો !' કેમ (માગણ છે) ? અંતર અનંત આનંદ, જ્ઞાન આદિ લક્ષ્મી પડી છે એ લક્ષ્મીની જરૂર (નથી), (તેની) દરકાર કરતાં નથી અને આ ધૂળ – લક્ષ્મી – કરોડ રૂપિયા અને ૨ કરોડ અને ૫ કરોડની બાર મહિનામાં ઊપજ આવે (તેને માંગે છે) એ માગણ છે ! માંગે છે – આ લાવો... આ લાવો... આ લાવો... આ લાવો...! અમારે ક્યાં મહારાજા પાસે માખણ ચોપડવું હતું (કે) પૈસા લેવા હતા ! આમ માણસ નરમ હતો. ગુજરી ગયો બિચારો ! 'કૃષ્ણકુમાર' હતો. 'સાચી વાત, મહારાજ !' એમ કહેતો. 'કૃષ્ણકુમાર' દરબાર હતા (એ) ગુજરી ગયા. છોકરો છે (તો) છોકરો આવ્યો હતો. ભાવનગર(થી) વ્યાખ્યાનમાં આવે. પણ એ ધૂળમાં કાંઈ નથી. ઇ તો નથી, પણ અહીં તો સંવર–નિર્જરામાં આત્મા નથી, એમ કહે છે ! આ...હા...હા..હા...! (કારણ કે) એક સમયની પર્યાય છે.

છે ? '**...સંવર, નિર્જરા, બંધ,...**' બંધ (એટલે) રાગ અને દ્વેષનો ભાવબંધ. એ પર્યાય છે–અવસ્થા છે. '**...મોક્ષસ્વરૂપ,...**' અરે...! મોક્ષ ! આ...હા..હા...! પ્રભુ ! ગાથા એવી આવી ગઈ છે ! એ આત્માના અતીન્દ્રિય આનંદનો લાભ – એવો મોક્ષ ! અંદર અતીન્દ્રિય આનંદનો નાથ પ્રભુ છે ! સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ છે ! સત્ ત્રિકાળ ચિદાનંદ આનંદકંદ અંદર છે. એની નજરું ત્યાં ગઈ નથી. નજર ગયા વિના નિધાન કેમ દેખાય ? એ મોક્ષસ્વરૂપ છે. એ પણ પર્યાય છે, (એમ) કહે છે આ...હા...હા...! સમજાણું કાંઈ ?

છે ? '**...મોક્ષસ્વરૂપ જે વ્યાવહારિક નવ તત્ત્વો,...**' એ બધા વ્યાવહારિક નવ તત્ત્વો છે. આહા...હા...હા...! આ તમારા સંસારના વ્યાવહારિકની વાત નથી ! અંતરના ભેદના નવ તત્ત્વની પર્યાય પડે, એને ભગવાન ત્રિલોકનાથ જિનેશ્વરદેવ 'વ્યવહાર' કહે છે. આહા...હા...! 'અમારો વ્યવહાર સારો ચાલે છે, અમે સારે ઠેકાણે દીકરી વરાવીએ છીએ,

દીકરા સારા ઠેકાણે વરાવીએ છીએ, વ્યવહાર અમારો (આવો) !' એ ધૂળની વાત આ નથી. એ તો બધા નરક–નિગોદમાં જવાના રસ્તા છે. આ તો નવ તત્ત્વ જે છે અને (એમાં પણ) આ મોક્ષતત્ત્વ જે છે... આહા...હા...! જેમાં પરમાત્મા પર્યાયમાં મુક્ત થાય છે. એટલે અવસ્થામાં અતીન્દ્રિય આનંદનો લાભ મળે છે, અતીન્દ્રિય આનંદનો પૂર્ણ સ્વાદ આવે છે, એનું નામ મોક્ષ, એ મોક્ષ પણ પર્યાય છે. અર..ર...ર...! આવો માર્ગ છે !

'...**મોક્ષસ્વરૂપ,...**' છે ? '...**જે વ્યાવહારિક નવ તત્ત્વો,...**' એ વ્યાવહારિક નવ તત્ત્વો છે. આ..હા..હા...! કહો, સમજાય છે આમાં ? 'જેઠાલાલભાઈ'! 'લક્ષ્મીચંદભાઈ'! શું કહ્યું આ ? એ નવ તત્ત્વો છે એ વ્યવહાર છે. જીવની વિશેષ દશાઓ નારકી આદિ, અજીવ આદિ, પુણ્ય–પાપ, આસ્રવ (એટલે) નવા આવરણ આવે એ આસ્રવ, બંધ (એટલે) રાગ–દ્વેષ, મોક્ષ (એટલે) પૂર્ણ દશા ! આત્માની પૂર્ણ નિર્મળ દશા ! જેને મોક્ષ કહીએ, તેને પણ અહીંયાં વ્યવહાર જ કહેવામાં આવ્યો છે. કેમકે મોક્ષ એ પર્યાય છે – અવસ્થા છે. ત્રિકાળી દ્રવ્ય એનાથી જુદું છે. મોક્ષ એક વેષ છે. ચૈતન્ય તત્ત્વનો મોક્ષ એક ભેખ છે. આ..હા..હા..હા...! 'સમયસાર'માં બધું આવે છે. પુણ્ય–પાપ એનો એક વેષ–ભેખ છે. એ તત્ત્વ નથી કાંઈ એનું ! એમ સંવર–નિર્જરા અને મોક્ષ પણ એક ભેખ છે – અવસ્થા છે !

એ વ્યવહારે નવ તત્ત્વો, આ..હા..હા...! '...**તેમનાથી, ટંકોત્કીર્ણ...**' (એટલે) શાશ્વત. આ નવ (તત્ત્વો) છે ઇ તો પર્યાય છે, અવસ્થા થઈ. પણ પર્યાય કોને કહે ? એને સમજતો ન હોય હજી ! પર્યાય અવસ્થા જે થઈ તેનાથી '...**ટંકોત્કીર્ણ એક જ્ઞાયકસ્વભાવરૂપ ભાવ વડે, અત્યંત જુદો છું...**' આહા...! ધર્મી એમ જાણે છે. આહા..હા...! સમજાય છે કાંઈ ? ધર્મની પહેલી સીઢીવાળો, ધર્મની પહેલી શ્રેણીવાળો એમ સમજે છે કે, આ નવ તત્ત્વો જે વ્યવહારિક તત્ત્વો છે... આહા...હા...! તેનાથી (હું) અત્યંત જુદો છું. છે ? '...**ટંકોત્કીર્ણ...**' એટલે શાશ્વત. (હું) શાશ્વત વસ્તુ છું. '...**એક જ્ઞાયકસ્વભાવ...**' એકરૂપ જાણક... જાણક... જાણક... જાણક... જાણક... ચૈતન્ય પ્રકાશનું પૂર ! ચૈતન્ય પ્રકાશનું નૂર ! એવો જે હું ભગવાનઆત્મા '...**જ્ઞાયકસ્વભાવરૂપ ભાવ વડે, અત્યંત જુદો છું...**' (વ્યવહારિક) નવ (તત્ત્વો)થી અત્યંત જુદો છું. આકરી વાત આવી જરી !

જીવના વિશેષો નારકી, મનુષ્ય, દેવ, ધૂડ, કીડા, બોકડા આદિ તિર્યંચ એ વિશેષ અવસ્થા છે. અજીવ (એટલે) જડ શરીર આદિ, શુભભાવ એ પુણ્ય, અશુભભાવ એ પાપ, બે થઈને આસ્રવ. એ રાગમાં અટક્યો છે એ બંધ, અને બંધરહિત થઈને આત્માની પૂર્ણ મોક્ષદશા એ મોક્ષ. એ નવે તત્ત્વો પર્યાયો છે માટે એનાથી હું અત્યંત જુદો છું. એમ સમકિતી ધર્મની શરૂઆતવાળો, ધર્મની પહેલી શ્રેણીવાળો આમ સમજે અને અનુભવે છે. આહા..હા...! ગજબ વાત છે ! ધર્મની પહેલી શ્રેણીવાળો 'નિહાલભાઈ'! (આમ અનુભવે છે). એ ઘડીક પૂજા કરીને કરી નાખ્યું, કરી નાખ્યું (સ્વાહા) એમ નહિ થાય, અહીં (એમ) કહે છે. પછી હોળી

સળગે ચારેકોર ! આહા...હા...!

આ તો નવ તત્ત્વના ભેદો જે પડ્યા (તેનાથી જુદો છે). જીવના વિશેષ ભેદો (એટલે) નારકી, મનુષ્ય આદિ એનાથી અત્યંત જુદો, અજીવથી અત્યંત જુદો. પુણ્યના પરિણામ દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, પૂજા એ શુભભાવથી જુદો. હિંસા, જૂઠું, ચોરી, વિષયભોગથી જુદો. ક્રોધ, માન, માયા, લોભ રાગથી જુદો, અને જુદો થયેલો (જરી) સંવર (તેનાથી જુદો). આ..હા..હા...! જુદો થયેલો જે સંવર અને નિર્જરા ધર્મની દશા (તેનાથી જુદો). સંવર (એટલે) ધર્મની શરૂઆત. નિર્જરા (એટલે) ધર્મની વૃદ્ધિ, મોક્ષ (એટલે) ધર્મની પૂર્ણતા–એ ત્રણેય દશાઓ છે. એ દશાઓથી પણ મારી ચીજ ભિન્ન છે. આ..હા..હા..હા..!

અહીં તો કાઠિયાવાડમાંથી આવી પડ્યા છીએ, બાપુ ! નહિતર આ વાત ત્યાં તો અમારે ૪૫ વર્ષથી ચાલે છે. લાખો માણસો સાંભળે છે કલકત્તા, દિલ્હી બધે ગયેલા. બધે આમ ચાલે છે. આહા..હા...! જ્યાં–જ્યાં જઈએ ત્યાં રાજા–મહારાજા આવે ! બધા સાંભળવા આવે, એક વાર–બે વાર તો આવે જ. શું છે આ ? કહે છે શું આ ? પણ બચારા ગૂંચાઈ ગયા (હોય) એને આ વાત ક્યાં (સમજાય) !

(અહીંયાં કહે છે) નવ તત્ત્વો જે છે,... આ..હા..હા..હા...! એ નવમાં જીવતત્ત્વ અત્યારે ન લેવું. જીવના વિશેષો–ભાવ જે છે એ નવમાં લેવા. નારકી, મનુષ્ય, દેવ, નારક (લેવા). એ સંવર અને નિર્જરા પણ ભેખ છે – અવસ્થા છે. મોક્ષ પણ એક ભેખ – અવસ્થા છે. ભગવાન ત્રિકાળી ધ્રુવ એક સમયની અવસ્થામાં આવતો નથી અને એક સમયની અવસ્થા જેટલો નથી, આ..હા..હા...! સમજાય છે કાંઈ ? પ્રભુ ! જે (આવતું) હોય ઇ આવે ને બીજું શું આવે ? એને ગમે એવી હળવી અવસ્થા કરવા જાય તો કાંઈ (હળવી) થાય નહિ, બાપા !

ભગવંત ! આહા..હા...! પ્રભુ ! તારી પ્રભુતા અંદર અનંત ગુણી છે. એ દ્રવ્યની પ્રભુતા (અનંતગુણી છે). દ્રવ્ય એટલે વસ્તુ. દ્રવ્ય એટલે આ પૈસો નહિ હોં ! દ્રવ્ય એટલે અંદર વસ્તુ – ત્રિકાળી આત્મા ! એ દ્રવ્યની દૃષ્ટિની અપેક્ષાએ, નવ તત્ત્વોના ભેદ–વિશેષ (છે) એનાથી તે જુદો છે. આહા..હા...! એને એ રીતે અનુભવે અને એ રીતે જાણે, ત્યારે તેને સમ્યગ્દર્શન – તેને ધર્મની પહેલી શરૂઆત કહેવામાં આવે છે. ચારિત્ર તો પછી ક્યાં રહી ગયું, બાપા ! આહા..હા...! સમજાણું કાંઈ ? નવ તત્ત્વમાં તો ઘણું આવ્યું, ભાઈ !

'**...એક જ્ઞાયકસ્વભાવ,...**' એક જ્ઞાયકસ્વભાવ ! એ બધી તો પર્યાયો છે – અવસ્થાઓ છે – એક સમયની મુદતની દશાઓ છે. હું અંદર ત્રિકાળ દ્રવ્ય શાશ્વત વસ્તુ છું. એ શાશ્વત વસ્તુ મારી દૃષ્ટિનો વિષય છે. ધર્મીની દૃષ્ટિનો વિષય–ધ્યેય–દૃષ્ટિનું ધ્યેય... આ..હા..હા..! પૂર્ણ વસ્તુ છે. દૃષ્ટિનું ધ્યેય આ નવ (તત્ત્વના) પર્યાયો તે તેનો વિષય નથી. આહા...હા...!

સાંભળતા કઠણ પડે ! કોઈએ વાંચ્યું નથી, આ 'સમયસાર' વાંચ્યું છે ? 'નિહાલભાઈ'!

વાંચ્યું હોય તો(પણ) ક્યાં આ ખબરે (હતી), ભાન પણ કે દી' હતી ! સાચી વાત છે ને, ભાઈ ! કરોડો રૂપિયા છે. છોકરો નથી. ચાર-પાંચ કરોડ રૂપિયા છે. થઈ રહ્યું. એમાં ગૂંચાઈ ગયો. નિહાલનો અનિહાલ થઈ ગયો ત્યાં. ન્યાલ તો આ આત્મા, એ નવ તત્ત્વના વિશેષ ભેદોથી જુદો (છે) એને અંદર જાણે ત્યારે તે 'નિહાલ' અને સમકિત–દૃષ્ટિ કહેવાય છે. આ...હા..હા...! ભાષા, પ્રભુ ! ભાષા તો સાદી છે. ભાષા કોઈ સંસ્કૃત અને વ્યાકરણ અને એવી કોઈ મોટી–મોટી નથી, પણ હવે વસ્તુ તો જેમ છે એમ છે. આહા...હા...! એ કોઈને માટે કાંઈ વસ્તુ ફરે એવી નથી કે આને માટે આ ! અજાણ માટે બીજી અને જાણ(કાર) માટે બીજી, પંડિતો માટે બીજી અને મૂર્ખ માટે બીજી, એમ નથી કાંઈ, વસ્તુ તો જે છે ઇ છે અંદર ! આહા...હા...!

સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ ! એ નવ તત્ત્વથી જ્ઞાયક જુદો એવો '**...હું શુદ્ધ છું...**' આહા..હા...! છે ? ધર્મી આમ જાણે છે (કે), આવો હું શુદ્ધ છું. આ..હા..હા...! બે લીટીમાં આટલું ભર્યું છે ! '**...ચિન્માત્ર હોવાથી,...**' હવે અસ્તિ કહે છે. છે શું ત્યારે ? એ તો જ્ઞાન... જ્ઞાન... જ્ઞાન... જ્ઞાન... જ્ઞાન... જ્ઞાન... પાણીના જેમ પૂર હોય એમ આ જ્ઞાનનું પૂર છે, પ્રભુ ! આ...હા..હા...! એની નજર ત્યાં ગઈ નથી. એ જાણનાર... જાણનાર... જાણનાર... જાણનાર... જાણનાર... જાણનાર... એમ ધ્રુવ તરીકે તેનું (પૂર ચાલે છે). પાણીનું પૂર આમ ચાલે, ધ્રુવનું પૂર આમ ચાલે ! ધ્રુવ... ધ્રુવ... ધ્રુવ... ધ્રુવ... ધ્રુવ... નિત્ય... નિત્ય... નિત્ય... નિત્ય... આ..હા..હા...!

કઈ જાતની વાત, બાપા ! ભગવાન (વાત તો) આ છે, બાપુ ! માને–ન માને ઇ તો જગત સ્વતંત્ર છે. પરમાત્મા ત્રિલોકનાથ ! એની દિવ્યધ્વનિમાં (જે) આવ્યું, (તેને) મુનિઓ આડતિયા થઈને, ભગવાન સર્વજ્ઞનો માલ જગત પાસે જાહેર કરે છે ! સર્વજ્ઞ ત્રિલોકનાથ પરમાત્મા સાક્ષાત્ બિરાજે છે ! સમોસરણમાં બિરાજે છે. આહા...હા...! બેન છે (એ) ત્યાંથી આવ્યા છે. બેન છે ને ? (પૂજ્ય ચંપાબેનને) નવ ભવનું જ્ઞાન છે. નવ ભવનું જ્ઞાન છે ! અસંખ્ય અબજ વર્ષનું જાતિસ્મરણ છે. એ ત્યાં હતાં, ત્યાંથી આવ્યાં છે. એ બધી વાત જાણે છે. આ..હા..હા...!

અહીં કહે છે કે, છે કોણ ત્યારે ઇ ? નવ તત્ત્વથી જુદો, નવની પર્યાય – અવસ્થા – દશાથી જુદો, ઇ જુદો છે શું ? (તો કહે છે) એ '**...ચિન્માત્ર હોવાથી...**' આહા...! (અર્થાત્) એ તો જ્ઞાનમાત્ર વસ્તુ છે. ધ્રુવ જ્ઞાન – ધ્રુવ વસ્તુ છે, નિત્ય વસ્તુ છે. ત્રિકાળ ધ્રુવ જ્ઞાયક અનાદિ અનંત (છે). 'છે' તેની આદિ હોય નહિ, 'છે' તેનો ભવિષ્યમાં નાશ હોય નહિ, 'છે' તે પોતાના સ્વભાવથી ખાલી હોય નહિ ! સમજાય છે કાંઈ ? જે ચીજ છે, 'છે' સત્તા...સત્તા (છે) એ કોઈથી ઉત્પન્ન થતી ન હોય, કોઈથી નાશ થાય નહિ અને વર્તમાનમાં પોતાની અનંત સંપદાનો સ્વભાવ તેનાથી તે ખાલી હોય નહિ. એને અહીંયાં ચીજ અને આત્મા

અને તત્ત્વ કહે છે. આ..હા..હા...! આવો ઉપદેશ કઈ જાતનો આ ?! બાપુ, આ વાત બીજી છે, ભાઈ ! અત્યારે જગતની ચાલ ચાલે છે એથી આ જુદી જાત છે. જગત ચાલે છે (ક્યાંય) અને આ વાત રહી ગઈ છે (ક્યાંક). આ..હા..હા...!

'**...ચિન્માત્ર હોવાથી સામાન્ય–વિશેષ ઉપયોગાત્મકપણાને ઉલ્લંઘતો નથી...**' શું કહે છે ? હું તો એક જાણનાર – વિશેષ (ઉપયોગાત્મક) અને દેખનાર - સામાન્ય (ઉપયોગાત્મક સ્વરૂપ છું) મારું સ્વરૂપ દર્શન અને જ્ઞાન (સ્વરૂપ છે). દર્શન કોઈ ચીજને ભેદ પાડીને જોતું નથી, (માટે સામાન્ય ઉપયોગાત્મક છે). જ્ઞાન દરેકને ભેદ પાડીને જોવે માટે વિશેષ (ઉપયોગાત્મક છે). (પહેલાં જે) નવ વિશેષ (કહ્યાં તે) જુદાં અને આ જ્ઞાન (છે). વિશેષ જુદું. (અહીંયાં) જ્ઞાન વિશેષ (કહ્યું તે) ધ્રુવ (છે) અને (પહેલાં) નવ તત્ત્વ (કહ્યાં) તે પર્યાયના વિશેષ (છે) તે અનિત્ય અને અધ્રુવ (છે), આહા..હા...! ક્યાં યાદ રહે આમાં ! સાંભળવા ઘરેથી ન આવ્યા (તો એ પૂછે) 'શું સાંભળી આવ્યાં ?' (ત્યારે સાંભળનાર કહે) 'કોણ જાણે, શું કાંઈક કહેતાં હતાં, આમ છે ને તેમ છે !' અરે...પ્રભુ ! અરે...રે...!

નિજ ઘરના જ્ઞાન વિના પ્રભુ તું ચોરાશીના અવતારમાં રખડી મર્યો, બાપુ ! આહા...! તારી દયા મુનિવરોને આવે છે, કરુણા આવે છે ! કરુણાથી એને 'ભગવાન' તરીકે બોલાવી જગાડે છે. જાગ રે ! જાગ, નાથ ! આવા ટાણાં પ્રભુ તને ક્યારે મળશે ? આ..હા..હા...! મનુષ્યપણું મળ્યું તને પંચેન્દ્રિય (પણું) મળ્યું, વીતરાગની વાણી કાને પડી ! ભગવાન ! ક્યારે આવો જોગ મળશે ? એક વાર જાગ તો ખરો, ભાઈ ! અને 'જાગીને જોઉં તો...' આ...હા..હા...! 'જગત દીસે નહિ !' જગત જગતમાં રહ્યું, હું તો ચૈતન્યમૂર્તિ છું. ચૈતન્યમૂર્તિ ત્રિકાળ જ્ઞાનસ્વભાવથી ભરેલો ધ્રુવ ચૈતન્ય છું ! આ...હા...હા...!

એ કહે છે જુઓ ! '**...ચિન્માત્ર હોવાથી સામાન્ય...**' સામાન્ય એટલે દર્શન. આ સમકિતની વાત નથી. (દર્શન એટલે) દર્શનનો વિષય એવો છે કે, કોઈને (પણ) ભેદ પાડ્યા વિના દેખે. આખી દુનિયાની સત્તા છે એ સત્તાને ભેદ પાડ્યા વિના દેખે તેને 'સામાન્ય' કહીએ. એ સામાન્ય(ની વ્યાખ્યા થઈ). અને વિશેષ (એટલે) જ્ઞાન. (જ્ઞાન) દરેક ચીજને ભિન્ન પાડીને (જાણે છે). આ જીવ છે, આ અજીવ છે, આ ગુણ છે, આ પર્યાય છે, આ વિકાર છે આ અવિકાર છે એમ ભેદ પાડીને જે જાણે તેને 'વિશેષ' જ્ઞાન કહીએ. (પહેલાં કહ્યાં એ) નવ તત્ત્વનું વિશેષ જુદું અને આ વિશેષ જુદું. આહા..હા...! સમજાય છે કાંઈ ?

'સમજાય છે કાંઈ ?' એમ કહેવાય છે ને ? સમજાય તો–તો ન્યાલ થઈ જાય ! પણ 'કાંઈ' એટલે કઈ પદ્ધતિથી કહેવાય છે, કઈ રીતથી કહેવાય છે. એ કળાને લક્ષમાં લે તો 'કાંઈ સમજ્યો' એમ કહેવાય. બાકી સમજે તો–તો ન્યાલ થઈ જાય ! આહા...હા...! સમજે તો–તો એને કેવળજ્ઞાન થયા વિના રહે નહિ ! બીજ ઊગે એની પૂનમ થયા વિના રહે નહિ. એમ અંતરનું બીજડું – આત્મજ્ઞાન થાય, નવ તત્ત્વના ભેદથી – વિશેષથી જુદો

દેખાય, મનાય, જણાય, અનુભવાય, એને કેવળજ્ઞાન અને મોક્ષ થયાં વિના રહે નહિ ! બીજ ઊગી એને પૂનમ થયાં વિના રહે નહિ.

એમ આવો જે આત્મા, દર્શન–સામાન્યને દેખનાર, જ્ઞાનથી જાણનારો (એવા) '**...સામાન્ય–વિશેષ ઉપયોગાત્મકપણાંને...**' ઉપયોગ એટલે એ તો જાણવા–દેખવાના વેપારવાળો છે. એ જાણવા–દેખવાના વેપારવાળો છે, આ ધૂળના વેપારવાળો નથી ! ધૂડ એટલે આ કાપડનો વેપાર, સોનાનો વેપાર, જરીનો વેપાર, હીરાનો વેપાર, એ બધા ધૂળના વેપાર છે. આહા..હા...! અહીં તો જ્ઞાન ઉપયોગપણાને લઈને (એમ કહ્યું છે) જાણવું–દેખવું એ ઉપયોગ (એટલે) અંદર વેપાર છે તેપણાને, '**...ઉલ્લંઘતો નથી...**' (અર્થાત્) જ્ઞાન અને દર્શન જે સ્વભાવ (છે), ત્રિકાળ જેનું સ્વરૂપ (છે), તેને કોઈ દી' ઉલ્લંઘતો નથી. તેને ઓળંગીને પર્યાયમાં કદી આવતો નથી. આ...હા..હા...!

આવો ઉપદેશ હવે ! જિનેશ્વરદેવ ત્રિલોકનાથ પરમાત્મા ત્યાં પરમાર્થ થઈ રહ્યા છે અત્યારે સમોસરણમાં (અત્યારે) મહાવિદેહક્ષેત્રમાં (રહ્યાં છે.) આહા...હા...! એની વાણી આ છે ! એ સાંભળેલી વાણી, એ મુનિઓએ (આગમમાં) રચી અને જગતને આડતિયા તરીકે જાહેર કરે છે ! પ્રભુ ! એક વાર સાંભળ ! આ...હા..હા...! અરે...! તે ઘણું પાપ કર્યું, બાપુ ! સંસારના પાપના – પુણ્યના મોટા પોટલા બાંધ્યા, પણ એક વાર તેં આ નવ તત્ત્વના વિશેષથી જુદું દ્રવ્ય છે, તેને તે એક સમય (માટે) પણ જોયું અને જાણ્યું નથી ! આ...હા...હા...! અને એના જાણ્યા અને જોયા વિના તારા મરણ અને જન્મ–મરણના આરા આવે એવા નથી, આ...હા..હા..! છે ?

'**...સામાન્ય–વિશેષ ઉપયોગાત્મકપણાને ઉલ્લંઘતો નથી માટે હું દર્શનજ્ઞાનમય છું;...**' હું દર્શન અને જ્ઞાનમય છું. નવ તત્ત્વની પર્યાયમય નહિ. ઝીણું પડે, બાપુ ! અમારે તો ત્યાં એથી ઝીણું આવે ! સાંભળનારા મોટા-મોટા વકીલ છે. ૯૭ વર્ષ વાળા. 'રામજી' વકીલ કરીને મોટા છે. તે દરરોજ સાંભળવા બેઠા હોય. ત્યાં તો કાયમ સવાર–બપોર વ્યાખ્યાન ચાલે છે. આવી વાતો તો ત્યાં હજારોવાર થઈ ગયેલી છે ! આ..હા..હા...! અહીં તો દેશમાંથી પહેલાં–વહેલાં આવી પડ્યા છીએ ! ક્યાં (આ) અનાર્ય દેશ ! (અને ક્યાં એ દેશ) ! આહા...! પણ આ વાત તો પરમાત્માના ઘરની છે, ભાઈ !

(અહીંયાં) એ કહે છે (કે), હું તો દર્શનજ્ઞાનમય છું, વિશેષ બીજા શબ્દો છે. (તે) વિશેષ કહેશે.....

(શ્રોતા :– પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)

L L L